

„[...] és kutató azért, mert egy életen keresztül kutatta könyvtárakban, levéltárakban és kint a városok, falvak határaitban is az erdélyi magyar szót.”

/Benkő Samu, 1996./

Azt az *erdélyi magyar szót*, melyet Szabó T. Attila (1906-1987) romániai magyar nyelvész, etnográfus, az MTA t. tagja (1977), 1940-tól a kolozsvári egyetem tanára, nagy művében a *Tár*-ban, a magyar tudományosság „legjobban szerkesztett, legnagyobb szótára”-ban hagyta ránk.

Hatvankilenc éves volt, amikor az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* 1225 oldalas első kötete a *Kriterion Könyvkiadónál* megjelent, és harmincegy, amikor „a Nagyhomoród vizén álló fűrészszel dolgozó Kolozsi Mátyás, 26 éves kápolnásfalvi legény magyarázata alapján 1937. augusztus 29-én” összeállította *A homoródi székely fűrészmalom szókincse* c. írását, mindazok okulására, kik a székelység erdészeti szókincsét gyűjtik. Kiegészítve a szócikket a vízfűrész részeit elmagyarázó legény alábbi megjegyzésével: „Valahól nevetnek raita, hogy mennyi szérelék vagyon ety fűrészsen”. /Magyar Nyelv 1939, 125-127./

A nagy magyar tudós arcképéhez hozzá tartozik: igen sokat és sokszor gyűjtött. Részese is, meg tanácsadója is volt jelentős nyelvjárási gyűjtőmunkáknak. A levéltárak „sápadt csendjében” és „gyönyörű unalmában” eltöltött ötven évén túl, példás természetszeretete, erdőt járó kedvtelése jelenti az Orbán Balázshoz hasonló nagyságú személyiség életútját.

Fehéregyházán született, abban a faluban, ahol utoljára látták Petőfi Sándort. 1986 októberében, díszdoktorrá avatása alkalmával tartott debreceni beszéde alkalmával jelentette ki: egyetemi tanári kinevezése szervezetileg ugyan elszakította a levéltártól, de *mindvégig levéltári kutató maradt*. Az idő nagyságot formált a tudósból, mert céduláiból fölépítette a *Tár*-at.

Egy népnek nincs jövője, ha múltját elfelejti. Egy termelő tevékenység megszűnik, ha szókinccse elhal. Az identitástudatunk erősödik, ha szakmánk szókinccsét ismerjük. A *Tár* pedig segít azonosságtudatunk megőrzésében.

Az alkotó láz érezte hatását 1986-ig is - nyelvünk kéziratának elkészítéséig -, miközben az erdészeti szóanyagból oly gazdag *Szótár* napvilágot látott első négy kötete felbecsülhetetlen értékű forrást jelentett. Példaként hivatkozhatunk a *bükk* erdészeti szakszóra, annak valamennyi, 46 szócikkére; a *búzásszuszék* kifejezés pedig a fának az élelmiszertárolás terén betöltött történelmi szerepére irányította figyelmünket.

A *csere* szakszó értelmezése során a közismert „megoldatlan feladat”-tal találkozunk a *Tár* olvasója. Számunkra pedig különösképpen megtisztelő, hogy a *Szerkesztő* a korán elhunyt *nyelvész-erdőmérnök, Reuter Camillo* ismereteire hivatkozott, ki 1943-ban Marosvásárhelyen kezdte pályafutását, s kapcsolatát a Székelyfölddel mindvégig megőrizve.

Hasznosnak véljük a *havas* szócikknek a *Tár* IV-ik kötetében ismertetett tágabb értelmezését is, valamint a kifejezésnek kiterjedt alkalmazási területének bemutatását. A székelység kedvence a *havas* szakszó. Ezért is „megengedhetetlen” nyelvi szegénységnek véltük a „havas”-ról csak annyit tudni /ÉKsz, 1972/, hogy nem több mint „[Csúcsain nyáron is havas] magas hegy[ség]”, annál is inkább, hogy a magyarok lakta hegyvidéken ilyen hegy(ség) nincsen. (→ Szerző - Székelyföldi erdészeti- és faipartörténeti jegyzetek. Bp. 1993. 12-14.)

Összegezve észrevételeinket, *Szabó T. Attila* erdélyi nyelvtudós-professzor egymilliónál is jóval több szótári adata a szakmák művelőinek számára is fontos és hasznos: az anyanyelv elvárt ismeretének lehetősége. Ugyanis, a *Tár* egyféle *kalauz* a mindennapok (legyenek azok esetenként a kisebbségi sors termékei) nehézségeink leküzdésében. Ehhez szükséges azonban, hogy a *Tudós*, a *Költő* és a szakma művelője találkozzanak, egy kedvező formációt kialakítva, melyben mindhármuknak feladata van.

A tudás hatalom! Kérdezhetjük: a költő mit tehet?

„A költő mit is tehet? [...] Teleírhatja *reménységgel* a szállongó időt, míg alusznak az emberek.”

/Szilágyi Domokos, 1965./

Vagy, ha a kegyetlen sors parancsának engedelmeskedve, szülőföldjének elhagyására kényszerült, *üzen haza* - amíg él.

„Üzenem az erdőnek, ne féljen,
Ha csattog is a baltások hada,
Mert *erősebb a baltánál a fa!*”

/Wass Albert: Üzenet haza/

